

НАЦІОНАЛЬНИЙ БАНК УКРАЇНИ

вул. Інститутська, 9, м. Київ, 01601, Україна
телефон: 0-800-505-240
факс +380 (44) 230-20-33, 253-77-50
e-mail: nbu@bank.gov.ua Код ЄДРПОУ 00032106

NATIONAL BANK OF UKRAINE

9, Instytutska St., Kyiv, 01601, Ukraine
phone: 0-800-505-240
fax +380 (44) 230-20-33, 253-77-50,
e-mail: nbu@bank.gov.ua

Банки України
Незалежна асоціація банків
України

Про порядок зупинення видаткових
операцій за рахунком, на якому
обліковується овердрафт

Національний банк України (далі – Національний банк) керуючись частиною восьмою статті 18 Закону України “Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення” (далі – Закон про запобігання легалізації), повідомляє таке.

Під час здійснення нагляду за банками в сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (далі – у сфері ПВК/ФТ) Національним банком виявлено невиконання банком обов’язку щодо зупинення видаткових фінансових операцій відповідно до статті 23 Закону про запобігання легалізації за рішенням спеціально уповноваженого органу (далі – СУО) за рахунком, на якому встановлений режим кредитування рахунку (далі – овердрафт). У зв’язку з цим вважаємо за необхідне звернути увагу банків на такі вимоги законодавства в сфері ПВК/ФТ.

Відповідно до пункту 21 частини другої статті 8 Закону про запобігання легалізації суб’єкт первинного фінансового моніторингу (далі – СПФМ) зобов’язаний за рішенням спеціально уповноваженого органу зупинити проведення видаткових фінансових операцій або забезпечити моніторинг фінансової операції (фінансових операцій) відповідної особи в установленому законодавством порядку.

Частиною третьою статті 23 Закону про запобігання легалізації передбачено, що СУО в разі виникнення підозр може прийняти рішення про зупинення видаткових фінансових операцій на строк до семи робочих днів, про що зобов’язаний негайно повідомити СПФМ, а також правоохоронним органам, уповноваженим приймати рішення відповідно до Кримінального процесуального кодексу України. У такому разі СПФМ зобов’язаний у день

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузюк Ярослав Васильович
Сертифікат 3122842E6867E65404000000BD110000B92B0000
Дійсний до: 18.09.2021 09:39:18

Національний банк України

P/25-0006/34361
від 21.04.2021 09:18

отримання, але не пізніше 11 години наступного робочого дня після отримання відповідного рішення, повідомити СУО про залишок коштів на рахунку клієнта, фінансові операції (кошти) за яким були зупинені, та у разі зупинення фінансових операцій на транзитних рахунках СПФМ – про залишок коштів на таких рахунках у межах зарахованих сум.

У разі зупинення видаткових фінансових операцій відповідно до частини третьої статті 23 Закону про запобігання легалізації прибуткові фінансові операції не зупиняються. СПФМ у день проведення, але не пізніше 12 години наступного робочого дня з дня здійснення прибуткової операції, зобов'язаний повідомити про здійснення прибуткових фінансових операцій та/або спробу здійснення видаткових фінансових операцій СУО (частина четверта статті 23 Закону про запобігання легалізації).

Згідно з пунктом 65 частини першої статті 1 Закону про запобігання легалізації фінансова операція – це будь-які дії щодо активів клієнта, вчинені за допомогою СПФМ, або про які стало відомо СПФМ, зазначеним у підпунктах “а”-“д” пункту 7 частини другої статті 6 Закону про запобігання легалізації, у межах ділових відносин з клієнтом, суб'єктам державного фінансового моніторингу, Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, державним органам, що провадять діяльність у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення, правоохоронним та розвідувальним органам України в межах виконання цього закону.

Водночас у пункті 10 частини першої статті 1 Закону про запобігання легалізації визначено, що видаткова фінансова операція – фінансова операція, яка призводить до зменшення активів на рахунку клієнта - власника активів.

Згідно з частиною першою статті 1069 Цивільного кодексу України, якщо відповідно до договору банківського рахунка банк здійснює платежі з рахунка клієнта, незважаючи на відсутність на ньому грошових коштів (кредитування рахунка), банк вважається таким, що надав клієнтові кредит на відповідну суму від дня здійснення цього платежу. У випадку надання такого виду кредитування банк списує кошти з рахунка клієнта в повному обсязі, тобто автоматично надає клієнту кредит на суму, що перевищує залишок коштів.

Овердрафт відрізняється від звичайного кредиту тим, що для погашення заборгованості спрямовуються всі суми, що надходять на рахунок клієнта. Водночас, на думку Національного банку, таке списання коштів із рахунка клієнта в автоматичному режимі на погашення заборгованості за овердрафтом призводить до зменшення активів (коштів), що належать цьому клієнтові.

Слід зазначити, що подібні рекомендації щодо виконання рішення СУО стосовно зупинення видаткових фінансових операцій за наявності договору овердрафту були надані банкам Державною службою фінансового моніторингу

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузка Ярослав Васильович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000BD110000B92B0000

Дійсний до:18.09.2021 09:39:18

Національний банк України

P/25-0006/34361

від 21.04.2021 09:18

України (далі – Держфінмоніторинг) від 20.09.2020¹. Так, Держфінмоніторинг зазначив, що, зважаючи на спеціальний режим роботи за поточним рахунком у разі встановлення за таким рахунком овердрафту, автоматичне/технічне списання заборгованості перед банком за тілом та відсотками за кредитом овердрафт за своєю економічною суттю є відображенням видаткових фінансових операцій із повернення клієнтом раніше отриманого від банку активу (коштів у вигляді кредиту овердрафт), що, зі свого боку, є свідченням здійснення видаткових фінансових операцій на користь банку, проведення яких заборонено рішенням СУО щодо зупинення видаткових фінансових операцій клієнта.

Пропонуємо врахувати, що Національний банк під час здійснення нагляду за банками в сфері ПФК/ФТ у разі виявлення зазначених фінансових операцій за рахунками клієнтів, за якими СУО зупинив проведення видаткових фінансових операцій, уважатиме це порушенням вимог, визначених у статті 23 Закону про запобігання легалізації, та застосовуватиме відповідні заходи впливу.

Ураховуючи зазначене, рекомендуємо банкам провести налаштування внутрішніх процедур таким чином, щоб уникнути автоматичного/технічного списання заборгованості за овердрафтом за поточним рахунком клієнта, видаткові фінансові операції за яким зупинені СУО, з поновленням спеціального режиму поточного рахунка після скасування відповідного рішення СУО/закінчення строку зупинення. У таких випадках банк може перенести активний залишок за поточним рахунком клієнта (кредит овердрафт) на відповідний рахунок з обліку короткострокового кредиту.

Просимо врахувати ці рекомендації в практичній діяльності під час виконання функцій СПФМ.

Заступник Голови

Ярослав МАТУЗКА

Світлана Белікова
(044) 230 18 95

¹ Доступні за посиланням: <https://fiu.gov.ua/pages/finansovii-monitorint/metodologija/rekomendaci/vikonannya-rishennya-derzhavnoji-sluzhbi-finansovogo-monitoringu-ukrajini-stosovno-zupinennya-vidatkovix-finansovix-operacij-pri-nayavnosti-dogovoru-overdraft.html>.

ДОКУМЕНТ СЕДНБУ АСКОД

Підписувач Матузка Ярослав Васильович

Сертифікат 3122842E6867E65404000000BD110000B92B0000

Дійсний до: 18.09.2021 09:39:18

Національний банк України

P/25-0006/34361
від 21.04.2021 09:18